

ערב באר הגולה

ג טור קטש י"ח
ד שב קטש אבי
הלאיש

א מדבר המבנים
בסוף כו טהלות
שבת כמשה ראש
השנה כ"ג וחובב
בדרכין
ב השנה ערובין מ"ד
וכאוקדמת דרב
ש"י ג שם במשנה
וקטני קני אוקדמות
הא דרב וסא דרב
נחשן שם גמרא
מ"ד, קראיש שם
ורמב"ם ערך כו
טהלות שנה

א פשוט בבקשה
מקלות ודפוק ד
וקטני = דצוידין.
ועין בסיני: חס
שנשא לא בר מנהג
מדרבין ב במפנים
בסוף ו טהלות
צדיבין

הלכות שבת סימן תו תח

לו ארבע אמות; ואם נתרחק מהרי"ם ונכנס בתחומו, כאלו לא יצא. ואם יצא לדעתו, (ח) אין לו (ג) תקנה. זה שאמרנו בהצטרף לנקביו, גיש אומרים אפילו לקטנים, יגיש אומרים (ט) דוקא לגדולים:

תז מי הם שיכולין לילך חוץ לתחום, ובו ג' סעיפים:

א *מי שניצא חוץ לתחום ברשות, כגון חבקה הפאה לילד (א) וניצא בזה, יש לה אפנים אמה (ב) לכל רוח (ג) באותו מקום שהגיע לו, ואם הגיע לעיר (ד) הרי הוא כאנשי העיר ויש לו אפנים לכל רוח חוץ לעיר (ה) (וענין לעיל סוף סימן רמח): ב ביקה יוצא ברשות והוא הולך בדרך ואמר לו דבר נעשית המצוה שניצאת לעשות, יש לו (ו) ממקומו אפנים אמה לכל רוח. ואם היה מקצת התחום שניצא ממנו ברשות מכלע בתוך אפנים אמה שיש לו ממקומו, הרי זה חוזר למקומו (ז) וכאלו לא יצא: ג יכל היוצאים להציל נפשות וישאל מיד עובדי כוכבים (ח) או מן הנקה או מן המפלת, יש להם אפנים אמה לכל רוח ממקום שהצילו בו. ואם הייתה (ח) נד העובדי כוכבים תקיפה והיו מפתחים לשבת במקום שהצילו, הרי אלו (ט) חוזרים בשבת למקומם (י) ובקל"ו ימים:

הלכות ערובי תחומין

תח דין הנחת הצרוב וקנינת השביתה, ובו ד' סעיפים:

א (א) * (א) נסתר לערב ערובי תחומין וקנינת שבתה סוף התחום. ולכן ימי

באר היטב

מ"א: (ג) תקנה. פירוש, שאף שבה לתחומו אין לו אלא ד"א כ"מ סימן תח ס"ח, אבל מ"מ יכול לילך למקום צנוע לפנות. ואם

משנה ברורה

מקום הראשון שישב שם מתחלה אם הוא יותר משעור הנה: (ח) אין לו תקנה. רוצה לומר, אף דמקור לו בזה גסרן לצאת חוץ לארבע אמותיו עד שניצא מקום צנוע וכן להתרחק גסרן מן הרים, וכפ"ל, אבל אין לו תקנה להתשב בזה כאלו לא יצא אם נכנס לתחומו, דאף אם נכנס אין לו אלא ארבע אמות פניו שניצא מתחלה מדעת; אם לא שנקנס עלי' ויציא לעירו ששבת בזה, דאז כל העיר לו כארבע אמות בכל גונו, וכפ"ל בסימן תח קצ"ח: (ט) דוקא לגדולים. אבל קטנים אין קבוצ הכריות כל-כ"ה, (ז) דהא משהיגים מים בפני רבים, וגם אין כל-כך טמון בהם שיתנה צריך להתרחק דהא נכלעין במקומן, ויש להחמיר (כ) כסברא זו:

א * וניצא בזה, דבר שמקור לצאת בשביליו, כגון שארי ענין פקודת נפש, ויכלקמה כסעיה ג, וכן היוצא בשביל ערות לקדוש החודש בזמן שקדשו עלי' ראיה [גמרא]: (ב) לכל רוח, ואם היו מכלעין אפנים אלו בתוך תחומו שניצא משם, (ב) רשאי לחזור לכיתו ויש לו אפנים סביב ביתו: (ג) באותו מקום, אף לאחר (ג) ששכר עשה המצוה ההיא: והתקינו לו זה, דאם לא יתנה רשאי לזוז ממקומו ומנע עצמו שלא לצאת עוד: (ד) הרי הוא כאנשי העיר. דעשאוהו

שער הצינן

(ז) מן-אבות: (ח) הגרין, וכן משה בספר דעת הגר"א: (ב) אלהי רבה מלפני פסח ב והוא הדין הכא ונתראה פשוט דאם עוד צריך לצאת משם בשביל המצוה שפר לקור לאותו המקום, וכתב עוד, דהוא הדין אם התדירנה עובדי גלולים לתחומו או שבת צריך לנס לתחומו משום שהצטרף לנקביו, הרי הוא ממי כאלו לא יצא, ובההיא דלעיל בסימן תח לענין יצא באנס, וכל-שכן בזה דברשונה: (ג) כן מוכח במשנה ראשונה: (ד) מיד משנה, ומשמע דאף באינה מקנה מחיצות פניו דחשכין לו כאנשי העיר. ודע עוד, דדינא דשלתון-שינה דהציר אינה נחשבת לו כחשבון אפנים הוא דוקא בשביל ענין דבר-מצוה הריא הגיע לעיר, אבל אם רק האפנים שנתנו לו חכמים מסביב היו מכלעין בתוך העיר, אין לו להלך בתוך העיר (א) אלא עד השלום מידת אפנים שלו, ובההיא דלקמן סימן תח, כן מוכח מביאור הגר"א, וטעמו פשוט, ולא צריך מתחם ביתו שלא יצא ממנו כלל: (ז) וכל-ימן שלא שב לתחומו מסתברא דאין לכפו לחזור לתחומו ויכול לילך באפנים שנתנו לו חכמים, וכן כתב בגמרא-צחק, ולא פדמשמע כאלה בזה, ומרבנו יתום שהביא האליה רבה אין ראיה מברחת, עין שם: (ח) רבנו יונתן וריטצ"א ורבנו יצחק, ואף דלשון אחרון של רש"י מוכח דלרב שימי דפסקתו פוסח יש לו גסרן האפנים הנחשים, נקטו לעקר פלשון ראשון שרש"י כצמצו חכמים, וללשון הראשון אין לו אלא אפנים של צד ביתו, מזה שכתב רש"י וז"ל הוא כמחלה, עין שם, ומה דהקשה אבי מוקנה אין ראיה הך נה, כמו שכתבו הספרים: (י) כן צריך לפרש דברי השלחן ערוך הפעם מלשון חכמים, ועין באליה רבה:

הלכות ערובי תחומין סימן תח

(ב) שיעצא מהעיר בערב-שבת והניח מזון שתי סעודות (ג) *רחוק מהעיר בתוך התחום (ד) וקבע שביתתו שם, (ה) אף-על-פי שתזרז לעיר ולזן בביתו, נחשב אותו כאלו שבת במקום שהניח בו השתי-סעודות, (ו) וזהו הנקרא 'ערובי תחומין', ויש לו להלך ממקום ערובו למקום אלפים אמה לכל רוח, (ז) לפיכך כשהוא מהלך ממקום ערובו למקום אלפים אמה בנגד העיר, אינו מהלך בעיר אלא עד סוף מדתו, ונאם היתה העיר מקבלת בתוך מדתו, תחשב העיר כלה כארבע אמות ונשלים מדתו חוצה לה. ביצד, הרי שהניח את ערובו ברחוק אלה מביתו שבעיר לרוח מזרח, נמצא מהלך למקום ממקום ערובו אלפים אמה למזרח, ומהלך ממקום ערובו אלפים אמה למערב: אלה שמו הערוב עד ביתו ואלה אמה מביתו בתוך העיר, ואינו מהלך בעיר אלא (ה) עד סוף האלה. ואם היה מביתו עד סוף העיר (ט) פחות מאלה אפילו אמה אחת, שנמצאת מדתו בלתי חיצונית לעיר, תחשב המדינה כלה כארבע אמות, ויהיה מהלך חוצה לה תשע מאות תשעים וישש אמה תשלוש האלפים. לפיכך, אם הניח ערובו ברחוק אלפים אמה (י) מביתו שבעיר, הפסיד את כל העיר, ונמצא מהלך מביתו עד ערובו אלפים אמה ואינו מהלך מביתו בעיר לרוח מערב אפילו אמה אחת: הגה

משנה ברורה

ההוא; (ב) ומשום דהמחבר כתב לשון דיעבד, הוסיף הרמ"א דגם לכתחלה מקור לערב, ולקמן בסימן תטו נחבאר דלכתחלה נזקק לדבר מזה, ובדיעבד אף אם ערב לדבר-השלישי, ערובו ערוב: (ב) שיעצא וכו', והוא הדין אם שלח שליח אחר להניח שם ערובו, ויבדל לקמן בסימן שאחר זה: (ג) רחוק מהעיר בתוך התחום. אף שמביתו הוא (כ) יותר מאלפים לא אכפת לו פינן שהוא בתוך תחום העיר, ולא פיקח אם הניח ערובו רחוק מהעיר יותר מאלפים אין ערובו ערוב, שאינו יכול ללכת שם בין-השקטות מאשר שהוא חוץ לתחום העיר: (ד) וקבע שביתתו שם. הנה שהניחו (ג) לשם קניית שביתה: (ה) אף-על-פי שתזרז לעיר. הנה מבעוד יום, דאלו נתאחר שם עד אחר בין-השקטות אין צריך להניח שם מזה, כמבאר בת"ט סימן ז: (ו) וזהו הנקרא 'ערובי תחומין'. נקרא כן, (ז) לפי שהוא קרוב לתחום שלא היה יכול לילך בו תחלה עם התחום שבה כולו לילך בו: (ז) לפיכך וכו'. רוצה לומר, דעקר שביתתו נעשה על-ידי זה במקום הערוב, ולכן אם רוצה לתזרז לעיר אינו רשאי להלך רק עד מקום שפלה מזה אלפים ממקום הערוב. (ח) ואפילו אם עדין לא נצא מביתו שכן שם, מקל מקום אם לפי המדה יש מהערוב עד ביתו אלפים, אסור לו להלך מביתו לצד האחר אף בתוך העיר אפילו אמה אחת, (ו) ואף אם נמלך משביתתו לא מהני: (ח) עד סוף האלה. ואם בלתי המדה באמצע העיר, אין לו להלך רק עד סוף מדתו, ובפ"ל: (ט) פחות וכו'. לאו דוקא פחות, אלא (ו) הוא הדין אם בלתי מדה האלה בסוף העיר בשנה, גם כן כל העיר תחשב כארבע אמות. ויש אומרים דבדין השלח-צדק (ח) בדיקא הוא, משום דמדה זו של אלפים אמה בינוניות מסורה לכל אנשים ואין אפשר לצמצם, וצ"ל-הן החמירו הפוסקים שיהיה כלה המדה חוץ לעיר דוקא, ובשעת הצורך (ט) יש להקל אף בקלקלה מדתו בשנה עם העיר: (י) מביתו. ה"א דנקט 'מביתו' ולא כתב 'רחוק מהעיר אלפים', דכשהוא רחוק מביתו יותר מאלפים, אף דלמקום ערובו הוא רשאי לילך מביתו, ויבדל לצד הסעודות ג, (י) אכל לתזרז משם אחר שתחשף וללון בביתו אסור, אלא צריך ללון באחד מבתי העיר

באר הגולה

לתוך תחום העיר ששבת בה, אבל בשקטות לתוך תחום עיר אסור לא ואין לו אלא ארבע אמות, וכן כתב במאמר-הדבר, ועין באור דרוש: * רחוק מהעיר בתוך התחום. עין משנה ברורה מה שכתבנו דאף ששביתו הוא יותר מאלפים, כל שהוא בתוך אלפים להעיר יכול להניח ערובו ולקנות שם שביתתו, כן כתבו הפנ"א אברהם וחסד-שבת ושלחן-עצ"ש וכו' ודלא כעל-שפת שכתב בהפך זה, דאינו יכול להניח ערובו לדעה זו רק ברחוק אלפים מביתו, ואם העיר גדולה, שמביתו לסוף העיר הוא יותר מאלפים, אינו יכול להניח ערובו בלל, והלכתי זה הפנ"א אברהם בראיה, ופלא דהניח בחוץ לתחום דאין ערוב, כמבאר הרמב"ם והוא רק משום דאינו יכול להניח שם בין-השקטות, אס"ל כן שהוא בתוך תחום העיר ויכול להניח שם בבין-השקטות הרי ערובו ערוב, ויבדל-הפנ"א דלא משגיחין על ביתו לענין זה ונראיתו כאלה רבה שהביא מהראב"ן ראה לדעת העל"שבת, עין שם, ומקל פקים לדינא נראה לי דיש לתפס דברי הפנ"א אברהם להקל ונחמא אפילו אם נקמרי כדעה הראשונה, וכמו שפסקו האלה רבה ובית-מאיר: אסור, שהביא ראה מהרמב"ם מהמב"ם, ופלא דבדין הפסל בערוב, וגם מהראב"ן אין ראה בל"ק, דאפשר שהוא מירי שנה ביתו בסוף העיר, וגם אמנם הוא דבר חדש, שבעיר גדולה לא יכול להניח ערוב ככל מחוץ לעיר שמני אלפים של בית הם פלים בסוף העיר: אכן גם לדעת הפנ"א אברהם, אם לו בביתו ושלך בשבת מקום ערובו ורוצה לחזור, אינו יכול לחזור לדעה זו אלא עד מקום כלות אלפים ממקום ערובו, ובמבאר מהפנ"א אברהם, ויבדל זה לענין הסתם ערוב לכתחלה אין אנו יכולין למצוא כל שהוא בתוך התחום מהעיר, ודין ויכול ללכת שם בין-השקטות ויכול לקנות שם שביתתו, ודין ויכול להניח שם שביתתו ויכול ללכת שם בשבת, דאם לא יבין למאי ערוב, ה"א הוא באור דעת הפנ"א אברהם למען כל בפשיטות, וכן משמע מהפוסקים שבת. אף דלכאורה נדבר קשה, דממה-הפסד פינן דמדת לו ללך לשם הוא הדין לשבת, ובין דאסור לה לשבת לביתו מפני שהוא רחוק יותר מאלפים ממקום שביתתו, מכלא היתה אסור לו לילך לשם, אבל בעל-הפסד צריך לומר כן לדעת הפנ"א אברהם, והשם יש לומר, דלענין ללכת שם, פינן ויכול לקנות שם שביתתו מאחר שהוא בתוך התחום ובפ"ל, אס"ל בעל-הפסד מטר לו ללך לשם, והרי הוא לענין זה כמו קדם קצת הערוב, אבל לאסור שבא לשם ומזדקן לו משם אלפים לכל רוח, פס הדין של עד העיר לא עדיף משאר הרוחות, דאין לו ממקום שביתתו רק אלפים אמה, כך יש לבאר בברורו. אכן באחרונים ראיתי שבאור דעת הפנ"א אברהם באופן אחר, והוא, דלדעתו ששביתו בתוך העיר ורוצה להניח ערובו אלפים מהעיר, צריך שילך בלילה בבית הפסד לחוקה או על-כל-פנים שיהיה שם בין-השקטות בעת קניית הערוב [עין מאמר-הדבר ובית-מאיר ומחצית-השקל], והנה משמית הדבר הפנ"א אברהם משמע להפסד, וגם דעה חלה גם העל"שבת יודה להקל, וכמה הוא חולק עליו ונגם מאלה רבה משמע שאינו מפרש כדבריהם, דאי לאו כ"י אין ראיה שמביא מהראב"ן נגד הפנ"א אברהם שום ראיה, וגם אמנם הוא דבר חדש,

שער הצינור

(ב) הגר"א: (ג) עין בבאר הגולה: (א) כדלקמן בסימן תט: (ד) וחסד-שבת בשם רוב המגיד: (ה) אלה רבה ונעניית דעת לא בדין הדבר בל"ק, דאף אם נודה לרבוי הנמלה לא פהגי לתזרז למקום שביתתו שיהיה יכול להלך את כל העיר ותחבה לה אלפים לכל רוח, מפל מקום פינן שלא נצא עדין מביתו, אפשר דתשכין לעי-העצמה חצי העיר השנה שמצד לביתו גס"ל כארבע אמות, פי הדין דתשכין חצי העיר שלצד הערוב כארבע אמות לענין שיהא מטר לילך משם למקום ערובו, אף שבסוף-הכל הוא יותר מאלפים אמה, ואינו אסור כי אם שפלא למקום ערובו ורוצה לחזור לביתו, וכמו שכתב הפנ"א אברהם: אכן מלשון השלח-צדק בסוף הסעיף משמע קצת דבהפחת הערוב בצלמא הפסיד תפך מעבר לביתו, ומכל מקום צריך ציון: (ו) גם זה שם. וצ"ל-פנים בערב-שבת שנה נראה פשוט ויכול לתזרז אף שמתחלה היה נדחו לבמה שביתתו וצריך קדם: (ז) אלה רבה, ויבין משמע מלשון הנקרא והפוסקים, ועין שם שהביא שכתבתי המציאות להמב"ם בפי"א בסוף העיר או חוצה לה וכתבתי עם פסקי כן מהלכות שבת הלכה ר טו"ח כן, עין שם, וכן מבאר בפני-הדין הקדש שער התמישי אות ח: (ב) מלכשי-יו"ט, ורובא באלה רבה: (ט) מצי' אדם: (י) מצי' אברהם וחסד-שבת:

הלכות עירובי תחומין סימן תח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק א]

דלכתחלה דוקא לךבר-מצוה⁽²⁾.

ובטעם דעה זו נאמרו שלש שיטות באחרונים: האבן העזר (עירובין נא, ב) כתב, שכיון ששבת באור מחיצות העיר בין השמשות, נחשבת עבורו כל העיר כר' אמות, וכמבואר בשו"ע לעיל סי' תה ס"ו.

החיי אדם (כלל עו ס"ג) כתב, שאם יצטרך ללון חוץ לביתו בסמוך לחומה אין זה ידרכי נועם, ולכן תיקנו חכמים שכל העיר תהיה עבורו כר' אמות. [ולטעם זה יש להקל גם אם לא היה בעיר בין השמשות, אולם השעה"צ (ס"ק יא) כתב שאין להקל בזה].

והחזו"א (א"ח סי' קט ס"ק טז) כתב, שיתכן שדוקא אחר שלן בביתו נעשית לו כל העיר כר' אמות ומותר לו להלך את כולה, אבל קודם לכן באמת אינו רשאי לילך במקום שהוא מחוץ לתחום עירובו.

ג. הרמב"ם (פ"ו מהל' עירובין ה"ב) והשו"ע (באן) פסקו, שאם הניח את עירובו ברחוק אלפיים אמה מביתו הפסיד את כל העיר, ונחלקו האחרונים בביאור דבריהם, העולת שבת (ס"ק א) ביאר, שכונתם לומר שהעירוב מועיל דוקא אם ביתו אינו רחוק יותר מאלפיים אמה מעירובו, אבל כשהעירוב רחוק מביתו אינו מועיל כלל [והיינו כשיטת הרשב"א והראב"ן]. וכדי שיועיל העירוב צריך שיהיה בבין השמשות סמוך לחומת העיר בתוך אלפיים אמה לעירובו. מאידך המנ"א (ס"ק א) כתב, שדעת הרמב"ם והשו"ע שמועיל העירוב גם אם ביתו רחוק יותר מאלפיים אמה מעירובו. ונתן טעם לדבר, כיון שכל החיטון בנתגלגל עירובו חוץ לתחום הוא מחמת שאינו יכול להניע לעירוב בבין השמשות, וכאן הרי יכול להניע לעירובו כיון שהוא תוך אלפיים אמה לעירו.

והרמ"א (באן) פסק בדעת הטור, שאם לן בעירו מועיל עירובו אף שהעירוב רחוק מביתו הרבה, כל שיש מעירובו לעיר פחות מאלפיים אמה, ורשאי להיכנס לעיר ולהלך את כולה.

[מה"ל שם]

ק' יש לכאן סכנתו⁽⁴⁾.

4. מדברי המשגיב (ס"ק ג) נראה שפסק בדעת המג"א, ששורר שגב לדעת השו"ע מועיל להניח עירוב אף חוץ לתחום ביתו. והחזו"א (א"ח סי' פ ד"ה מ"ב סי' תח) השיג על דברי המג"א, ומסקנתו שלדעת הרמב"ם והשו"ע אם בבין השמשות היה רחוק מעירובו יותר מאלפיים אמה אינו עירוב, וביאר, שלדעה זו צריך המערב ללכת לקצה עירו כדי שיהיה בתוך אלפיים אמה לעירובו.

2. ובטעם הרבה כתב הבי"ח (סי' שצ"ה), שאף שמצוה לחזור אחר עירוב חצרות ושיתוף מבואות כרי שלא יגיעו לידי איסור טלטול בחצר ובמבוי, מ"מ אין מצוה לחזור אחר עירוב תחומין, ואררבת, יתכן שעל ידי עירוב תחומין יגיע לידי איסור הליכה חוץ לתחום, אלא שמי"מ כרי לקיים מצוה מותר לערב.

[מה"ל ד"ה רחוק]

דאף שפיתו הוא יותר מאלפיים⁽³⁾.

3. הקדמה

בגמרא (עירובין לה, א) מבואר, שאם הניח עירוב והתגלגל העירוב אל מחוץ לתחום, אין זה עירוב. ופירש רש"י (ד"ה מתגלגל), משום שכעת יש מעירובו עד ביתו שלן שם יותר מאלפיים אמה.

ודנו הראשונים מה יעשה מי שדר בעיר גדולה ומביתו עד קצה העיר יש יותר מאלפיים אמה, שהרי אם יניח את עירובו מחוץ לעיר, יהיה העירוב רחוק מביתו יותר מאלפיים, וג' שיטות נאמרו בזה:

א. בתשובות הרשב"א החדשות מכת"י (סי' לא) כתב, שאם הניח את העירוב רחוק מביתו יותר מאלפיים אמה, אינו מועיל אף שאינו רחוק אלפיים מהעיר, ומי"מ מאחר שרצה לקבוע שביתתו שם, הרי זה נעשה חומר גמלי' ובטלה שביתתו גם מביתו, ולכן לא יזוז ממקומו. וכן למד הא"ר (ס"ק ה) מדברי הראב"ן (הל' עירובין דף ע), שכתב שהנותן עירובו במקום הרחוק מביתו יותר מאלפיים אמה, איבד את שביתת ביתו ואסור לו לצאת מביתו, וגם שביתת עירובו לא קנה, ומוכח מדבריו שהעירוב צריך להיות בתוך אלפיים אמה לביתו, ולכן אם ביתו רחוק מקצה העיר יותר מאלפיים אמה אין לו תקנה בעירוב.

והבי"ח דחה את הראיה מדברי הראב"ן, שיתכן שדבר במי שביתו סמוך לחומה, שבה אם הניח את עירובו רחוק אלפיים אמה מביתו, נמצא שהעירוב רחוק גם מעירו, ולכן אין לו עירוב, אבל מי שביתו באמצע העיר והניח עירוב סמוך לעיר רחוק מביתו יתכן שיועיל, כיון שהעירוב על כל פנים סמוך לעיר.

ב. רעת הטור (באן), שאם לן בעירו יכול להלך את כולה והוצה לה אלפיים אמה לצד עירובו, אף שעירובו רחוק מביתו יותר מאלפיים אמה [אבל אסור להלך חוץ לעירו לצד השני, כדין כל הקונה שביתה מחוץ לעיר].

המשך מעמוד קודם

אפילו בפת וכתב לישוב, שכונת הטור שלהלכה שתחומין מדרבנן אין מועיל עירוב אלא מתקנת חכמים גרידא. אבל לדעת האומר תחומין מדאורייתא, צריך לומר שיש מקור בתורה שמועיל עירוב בפת, או שהוא מהלכה למשה מסיני, וכן כתב התוספת שבת (ס"ק א).

ובדעת הטור כתב הא"ר (ס"ק א), שתקנת עירובי תחומין היא דוקא לדעת האומר תחומין מדרבנן, אבל לדעת האומר תחומין מן התורה לא הותר לערב ולהלך על ידי זה יותר מאלפיים אמה. והקשה הא"ר על דבריו מדברי הגמרא (עירובין לה, א), שמשמע שלדעת ר"מ תחומין מן התורה ומי"מ מועיל עירוב

רעג

הלכות ערובי תחומין סימן תח

[א] ויש אימרים דאפלו פלטה מרתו באמצע העיר (ב) (יא) מהלך בכל העיר פלה, אבל לא חוצה לה, (יב) ויש להקל (טז) והנהגות מיימור פכיו מה"ש בשם סמ"ק ורש"י. ואם פלטה מרתו בסוף העיר, ואף-על-גב דצדען עבור לפני העיר, כל העיר בארבע אמות, דלא אקרינן עבור של העיר בעיר (יג) להחמיר (המגיד פכיו מהלכות שבת). כל מקום שהגית צרוב תחומין ויש לו אלפים לכל רוח, אסור לו לילך (יד) לצפון ולדרום רק (טו) נגד רחב המקום שנקנה בו שביטה, ואם אינו רק ארבע אמות, כגון (טז) שאין הערוב ברשות-ההוא, אסור לו לילך לכל רוח אלפים רק (יז) "ברחב ארבע אמות" עם ניוותיהן, "פדלעיל סימן שצח ע"פ ב; (יח) "ומקל מקום אם פלטה המדה (יט) סוף העיר

שערי השוקה

[א] וי"א דאפלו פלטה, אע"פ שאין לו רחב כ"כ נגד המקום כו. ועין בגיב מ"ת סימן : מ"ש לה"ב מדברי רמ"א אלה ושם

באור הלכה

שבעי גדולה לא יוכל להניח ערוב פלל מפני שאלפים של ביתו הם פלים בתוך העיר, וכמו שהשקפה לעיל על העל-שבת, ואם צדקת שבת בבין השמשות סמוך לחומת העיר הוא גס"כ דבר חדש, וכגון זה הנה להו להפוסקים לפירוש, וכן ראיתי בספר בגדילשע שפסקה על זה [והנהגה כל מה שהצרכנו הוא רק לדעה הראשונה, דלדעה השנייה לכלי ע"פא יש להקל להניח הערוב בסוף האלפים מהעיר, וגם העל-שבת יורה לזה]. ועל-כן נראה להלכה, אף דהאלה רבה פסב ויש להחמיר (ע) דעת המחבר משום דהוא דעת רב הראשונים וכן הסכים בספר בית-מאיר, מקל מקום לענין זה שצדקת להיות בבית-המשטות נקרא בסוף העיר, נראה לצניח דעתו דאין להחמיר, וכן נודאי יש לסמוך על דעת הרמ"א שפסקל פתח-האומרים, דאפשר דם נדב"ס מודה בזה, וכפי שפירא מפשטות דברי הפנ"ק אברהם שכתב בדעתו, וכמו שכתבנו : * ברחב ארבע אמותיו. עין משנה ברורה מה שכתבנו דאשר מלוי הקרנות יהיה לו מדה תחומי טבלא מרבעת של ארבעה אלפים וארבע אמות על ארבעה אלפים וארבע אמות, וכן מה שכתבנו דצד שער רחב תחומי שהוא ארבעה אלפים סמוך לילך בכל השטח הזה ואף מדרום לצפון לכלי ע"פא, כל זה מבאר בכל האחרונים, והוא פשוט בפוסקים ובשלח-העיר סימן שצח דמקלאין הקרנות כטבלא מרבעת ויכול זה להשער סמוך להלך לארבע הלחפה, ואף דבדב"ס יונתן לכאורה אינו משמע בן והאלה רבה פסא חזק לדבריו מדברי נדב"ס (ע), עין שם, אבל בכל הפוסקים פשוט כמו שכתבנו, וכן פרשו שארי אחרונים גם דעת רבנו יצחק, וכן מוכח מהנב"ס ריש פרק ב' דכל הטבלא מרבעת הוא שער תחומי ומקל לילך בה כמו בעיר גופא אף שפירא הרבה, וגם יש צד לזה מהנב"ס, דלמאן דאשר תחום אלפים דאורוקא וילפין ממגרשי הלוי, הלא פשוט דכל השטח שנקל העיר ולא דרך מצמצם של ארבע אמות, ודעת הרב"ב באמת צריה עין ללשכ סבתו היטב והוא דעת ויחידא : * פדלעיל סימן שצח ע"פ ב. טעמא-סופר, וצריך לומר "שצח ע"פ ב" : * ומקל מקום אם פלטה המדה וכו'. עין במשנה ברורה שכתבנו דנחשבת כל העיר בארבע אמות אפלו

באר היטב

(ב) מהלך. הואיל וזן בה, אבל הגיע לעיר אחרת וכלתה מרתו באמצע העיר אסור להלך יותר ויטלטל בכלה ע"י זריקה

משנה ברורה

הסמוך בתוך אלפים למקום ערובי : (יא) מהלך בכל העיר. דסבדא להו, דאף שהגית צרוב נחוק אלפים מביתו שבעיר, הואיל וזן בתוך העיר נחשבת כל העיר בארבע אמות לענין שיהיה מותר להלך בכלה, וכל-שכן לחור לביתו, אבל לענין מדה התחום, גם לדעה זו משיבין העיר במדה אלפים כיון שכלתה מרתו בפני העיר, ולכן אסור להלך חוצה לה פלטה. וכל זה (ב) בעיר שזן בה, אבל אם זן במקום שביטתו ונקלה מדה אלפים שלו באמצע העיר, או שזן בעיר זו והגיע מרתו בפני עיר אחרת, אין לו להלך אלא צד מקום שכלה מרתו לכלי ע"פא. ועל-ידי זריקה מותר לטלטל בכל העיר אם היתה רשותה להחיר, וכמבאר לעיל סימן תג, עין שם [אחרונים] : (יב) ויש להקל. וכן כתבו (יג) הב"ח ושאר אחרונים (ע) : (יג) להחמיר. רוצה לומר, דנימא דתוי פלטה מרתו באמצע העיר, משרו דצדו יש עבור לפני העיר, דלא אמרינן עבור של העיר בעיר אלא להקל (ע) על מדה התחומין ולא להחמיר, (נראה דכזה על-פניו לא נחשבו הערוב עם העיר בארבע אמות, אמנם אם פלטה מרתו בסוף העיר, פשוט הנחשב הכל בארבע אמות ומתחיל מרתו מסוף העיר ונחצה : (יד) לצפון ולדרום. והוא הדין לכל רוח, ומשום מסקנת דבריו שבסוף הג"ה הזכיר צפון ודרום : (טו) נגד רחב המקום. רוצה לומר, אם היה כבית או בעיר, אף שהיה יותר גדולה, נחננין לו אלפים לכל רוח נגד רחב המקום ההוא, ואחר-כך מוכיפין לו גס"כ ניוותיהן למלאת שיהיה כטבלא מרבעת נדמה שכתב הרמ"א "עם ניוותיהן ופדלעיל וכו', גם על זה קאין, אבל לא יותר : (טז) שאין הערוב ברשות-ההוא. רוצה לומר, אלא (יג) הגית צרוב בשדה : (יז) ברחב ארבע אמותיו. עין במשנה ברורה שכתבנו דאשר מלוי הקרנות יהיה לו מדה תחומי טבלא מרבעת של ארבעה אלפים וארבע אמות על ארבעה אלפים וארבע אמות, וכן מה שכתבנו דצד שער רחב תחומי שהוא ארבעה אלפים סמוך לילך בכל השטח הזה ואף מדרום לצפון לכלי ע"פא, כל זה מבאר בכל האחרונים, והוא פשוט בפוסקים ובשלח-העיר סימן שצח דמקלאין הקרנות כטבלא מרבעת ויכול זה להשער סמוך להלך לארבע הלחפה, ואף דבדב"ס יונתן לכאורה אינו משמע בן והאלה רבה פסא חזק לדבריו מדברי נדב"ס (ע), עין שם, אבל בכל הפוסקים פשוט כמו שכתבנו, וכן פרשו שארי אחרונים גם דעת רבנו יצחק, וכן מוכח מהנב"ס ריש פרק ב' דכל הטבלא מרבעת הוא שער תחומי ומקל לילך בה כמו בעיר גופא אף שפירא הרבה, וגם יש צד לזה מהנב"ס, דלמאן דאשר תחום אלפים דאורוקא וילפין ממגרשי הלוי, הלא פשוט דכל השטח שנקל העיר ולא דרך מצמצם של ארבע אמות, ודעת הרב"ב באמת צריה עין ללשכ סבתו היטב והוא דעת ויחידא : * פדלעיל סימן שצח ע"פ ב. טעמא-סופר, וצריך לומר "שצח ע"פ ב" : * ומקל מקום אם פלטה המדה וכו'. עין במשנה ברורה שכתבנו דנחשבת כל העיר בארבע אמות אפלו

שער הצינ

(א) ואם היה בבית-המשטות לכד בביתו ואחר-כך הלך למקום קרוב שרוב, יש לצנ בדבר אם סמוך לו לחור למחר לביתו אף לדעה זו, דאף דכעלמא קומא לן דכל מלוי בזמן בית-המשטות, והו נק לענין קרוב שרוב, אבל סבא דאנת צרוב סה חזן לעיר אלא דאנן קקלעין לה לחור לביתו משום דזן בביתו, טפסבא דלא מלי בזמן בית-המשטות לכד. והנה ראיה לדבר ממה שהקל בתי-אדם בכלל עז אות ג לחור לביתו למחר ממקום צרובו אם לביתו פלטה סה בביתו, אף שבבית-המשטות נחשב במקום צרוב, הרי דאזלינן אחר הליכה להקל, אף דכעלמא צדק קרוב צרוב מלוי בבית-המשטות לכד, והוא הדין בענינו לענין להחמיר, וכן נזון להלכה. אחר-כך מצאנו בבית-מאיר שפסקה שם גס"כ בדיון של תמ"א דהביא דתלוי זה בפלגא של ראשונים (ע), ודעת התוספות, היבא שפחלת הלילה עומד במקום שביטתו, טוב לא מהני הליכה בפניו לחשוב פלה פארבע אמות אלא פצנין שזלין בה הלילה פלה, עין שם. ועל-כן נראה דלמעשה יש להחמיר גם בזה, דכלא הכי דיו של תמ"א אומרים וקרא מאד, דרב הפוסקים חולקין על זה, כמו שכתב האלה רבה, וכן פסב בית-מאיר, וגם כתב דבהנהגת מלוי שפסגנו לא נמצא מה שכתבו משמו, והי דאין לנו למחות ביד הפוסקין אחר שכתב הרמ"א דיש להקל ומהעיקר פסב אחרונים אף דבריו, מכל מקום בדבר שיש להספק בדעת השו"אומרים מופא נודאי אין להקל : (ב) והאלה רבה פסב דיש להחמיר בדעה ראשונה דהיא דעת רב הפוסקים, ועין ממה שכתבנו מקדם : (ג) דאם הגית צרוב בעיר [שהיא חוץ תחומי מקום ששבת בה], אף שאינה מקנת צרוב שיהיה ויולין לטלטל בה, נחשב לענין זה כמנהג ברשות-ההוא, כמו שכתבנו בפנינו, ומוזדיין האלפים נגד כל רחב העיר, וכן פסב בבית-מאיר סימן תה, אולם בנאח-צדק דף לב צמוד ב דבור הפתחיל וקמא לא משמע הכי, ואין יודע מה לשים על הראיות שהביא בספר אדם שם :

